

Tuincomplex Friesewal

Jaargang 33 nummer 3
Oktober 2014

Functie	Adres gegevens	Telefoon	Mail
Voorzitter	H. (Hans) van der Veen Zomerkade 276	06-53439914	voorzitter@vtv-huizen.nl
Secretaris	P. (Piet) Wouda Stuurboord 41	035-8795203 (ma/vr19.00-20.00 uur)	secretariaat@vtv-huizen.nl
Penningmeester	J. (Jeroen) Lubbers De Ruyterstraat 77	06-53813083	penningmeester@vtv-huizen.nl
Bestuurslid Tuinen	R. (Roy) van Midde Gooimeerpromenade 24	035-5241430	tuinen@vtv-huizen.nl
Algemene zaken	R. (Robert) van Hijum de Drost 43	06-48213123	rvanhijum@scarlet.nl
Dagelijks Bestuur: Voorzitter, secretaris en de penningmeester			
Andere functies:			
Tuinitgifte en - inname	H. (Henk) Siebeling Waterland 49	06-20718495	h.siebeling@vtv-huizen.nl
Technische Dienst (T.D.)	R. (Remy) Jongerden J.(Jeroen) Nagel J.(Johan) de Groot D.(Dirk) Hoogeveen	06-15610645	technischedienst@vtv-huizen.nl
Tuindienst en onderhoud complex	G.M.T. (George) Dofferhoff M. (Maarten) de Koning R.E.J. (Roy) van Midde vacant		gmt dof@ziggo.nl
Sector Maai-, Frees-, Ploegwerk	A.A. (Fons)Horst J. (Jeroen)Nagel R. (Remy) Jongerden M. (Hamadi) Oulad-haj-Chaib C. (Cor) van der Griend H. (Hans) van der Veen J. (Jos) van Bruggen A. (Antonio)Torres Mendoza		
Sector Slootwaterbeheer	D. (Dick)Blok		
Sector Kweekkassen (KKC)	J. (Jan) Vermeer W. (Wim) v.d. Veen		kkc@vtv-huizen.nl
In- en Verkoop	J. (Jan) Vermeer	06-24447163	tuinwinkel@vtv-huizen.nl

Commissie(I.V.C.)	G. (Gerda) de Boer		
	W. (Wim) v.d. Veen		
	D. (Dick) Holdinga		
	H. (Henk) den Otter		
Redactie Infoblad	C. Brederveld (Cees)	035-523046706-53580990	c.brederveld@vtv-huizen.nl
In de Boomgaard	R. Jongerden (Remy)	06-15610645	webmaster@vtv-huizen.nl
Website	R. Jongerden (Remy)		webmaster@vtv-huizen.nl

Redactioneel

Het tuinseizoen zit er al een goed eind op; sommige tuinen beginnen al een beetje 'leeg' te raken. Tijd dus om de herfst goed in te gaan en de tuin zo langzamerhand weer winterklaar te maken maar niet voordat de pompoenen geoogst zijn. Alhoewel er hier en daar ook nog courgettes groeien dankzij het mooie nazomerweer. Een 'Indian Summer'? Maar wat is er de laatste tijd verder allemaal gebeurd? Tijd voor een terugblik.

Ook kun je nu alvast plannen te maken voor het nieuwe seizoen 2015. Als je straks knoflook wilt oogsten of van tulpen wilt genieten, dan kun je nu dit al voorbereiden. En wat wil je verder op de tuin? Wat ging goed en zou je het volgend jaar weer willen? Wat ging niet zo goed en wil je volgend jaar anders doen. Welke nieuwe groentes zijn de moeite waard, bijvoorbeeld de pastinaak.

Kortom kopij genoeg: open dagen, courgettes, pastinaken, pompoenen en heerlijke recepten, walnoten rapen, knoflook planten, enz enz.

Veel lees plezier, maar vergeet ook onze Facebook-pagina niet; daar vindt u alle laatste nieuwtjes en foto's vaak het eerst.

De redactie

1 Uit het bestuur

Regen, regen en nog eens regen! Wat een natte zomer hebben we achter de rug, terwijl ik dit schrijf is het weer ineens omgeslagen naar een heerlijke temperatuur met veel zonneschijn. Krijgen we toch een warme nazomer? Als je het weer in Zuid Europa bekijkt lijkt het erop dat het klimaat aan het veranderen is. Spanje en Frankrijk hebben ook dit jaar veel last gehad van regen. Wat voorheen altijd een garantie was voor mooi weer, ging dit jaar dus niet door. Nu ben ik een echte francofiel maar zat ik dit jaar in Kroatië. Daar hebben we het zowaar wel getroffen met mooi weer op een enkele stortbui na, hoezo een geluksvogel?

In de meeste tuinen is de herfst nu al zichtbaar aanwezig. De bomen verkleuren hard en in de ochtend heeft de zon meer tijd nodig om de temperatuur aangenaam te krijgen. De meeste groenten hebben dan ook hun beste tijd gehad en gaan we langzaam weer de tuin klaarmaken voor hopelijk een echte winter. Dat betekent ook dat er een najaarsschouw aan zit te komen.

De laatste schouw in mei was een eerste uitdaging voor onze nieuwe schouwcommissie. Ik kan niet anders zeggen dat ze hun taak serieus hebben opgepakt en lieten in hun beoordeling een streng maar rechtvaardig oordeel zien. Uit de cijfers bleek dat het dit jaar heel spannend gaat worden wie de beste tuinder van 2014 gaat worden. De aankomende schouw zal de doorslag moeten gaan geven. Verrassend genoeg liggen de nominaties over ons gehele complex verspreid en niet zoals vorig jaar alleen rechtsvoor (zuid-westen) en links achter (noorden). De sloten krijgen dit jaar extra aandacht omdat dit altijd een uitgestelde klus is voor menig tuinder. Maar om doorstroming te kunnen garanderen hebben we echt schone sloten nodig. U heeft de mail of mededeling hierover kunnen lezen. Heeft u geen email adres, hou dan het mededeling bord buiten en in de centrale kas goed in de gaten.

Een klusje tussendoor was het vervangen van twee dragende delen van onze "garage". Deze twee palen bleken op een enkele centimeter na geheel doorgerot te zijn net boven de grond. Door adequaat ingrijpen van de technische commissie was dit binnen een week verholpen.

Wat ik bijna vergeet is dat ons lid Kees de Jong geheel vrijwillig het ijzerwerk van een van onze karren heeft vervangen/gelast. Kosten nihil! De technische commissie heeft natuurlijk hier ook de nodige uren in zitten. Onderstaande foto is het mooie resultaat.

Vanaf oktober gaan we als bestuur weer in 't Vuronger vergaderen. Dus is er geen spreekuur meer. Maar heeft u vragen en/of opmerkingen, laat het ons dan weten.

Met vriendelijke tuingroeten,

Hans vd Veen

2 Opendag 28 juni

We kunnen terug kijken op een geslaagde dag met mooi weer.

De opbouw op vrijdagavond was zeer snel klaar door de vele handen die mee hebben geholpen. Binnen het uur stonden alle 22 kramen al op hun plaats.

Zaterdagmorgen vroeg moesten de plantjes nog worden opgehaald en het luchtkussen klaar worden gezet. Rond negen uur kwamen de eerste standhouders en ruim voor de opening was iedereen geïnstalleerd. Rond een uur of 11 kwam wethouder Gerrit Pas en nog enkele raadleden om de bijenschans te openen.

Totaal waren zo'n 50 mensen bij de opening aanwezig. Het verhaal van Gerrit Pas over de bijen was goed voorbereid met zelfs een leuke kwinkslag over de democratie binnen de bijenzwerm. De opening zelf (was tevens zijn eerste officiële handeling als wethouder) betrof het onthullen van het naambord van de bijenschans genaamd "De Friesewal".

Gerrit Pas en Piet Broeksteeg

Een oplettend persoon zou kunnen zien dat het naambord op ons toegangshek exact dezelfde vorm heeft. Onze dank gaat dan ook uit naar de drie heren die de twee bordjes hebben gerealiseerd (ik zal de namen van Jeroen en Johan niet vermelden).

Hierna gingen we alle terug naar de kraam van de imkervereniging waar iedereen werd getraakteerd op een glaasje Mede (bijenwijn).

Ook wij als vereniging kunnen de komende tijd in ieder geval rekenen op zijn steun. Groen Links is voor een groener Huizen en een initiatief voor een bijenschans op ons complex word als zeer positief ervaren.

Intussen werd het al behoorlijk druk op de markt en gezien over de hele dag kunnen we zeker tevreden zijn over het aantal bezoekers. Door de veelzijdigheid aan kramen kregen wij veel positieve reacties over het geheel.

De maker van de houtsculpturen hoefde ook niet te klagen over belangstelling en heeft zelfs enkele uilen verkocht. De uil die hij voor ons gezaagd had werd s' middags verloot tezamen met een aantal gesponsorde prijsjes die door velen beschikbaar werden gesteld.

Rond half vijf werd alles opgeruimd om plaats te maken voor de BBQ. Met ruim 60 personen hebben we heerlijk gegeten en ging rond 11.30 de laatste personen voldaan naar huis..

3 Huizerdag 13-09-2014

Voor de tweede keer hebben wij onszelf gepresenteerd op de Huizerdag. Het gehele bestuur is die dag weer aanwezig geweest. De locatie die we dit jaar toegewezen kregen was echt mooi. Vorig jaar stonden we nog tegenover 'O Donder en met de regen erbij, was dat niet echt geweldig. Nu stonden we links van de Hema, direct naast het trappenhuis. Iedereen die van of naar het parkeerdak ging, kwam langs onze kraam. Het doel was ook nu weer om te laten zien wat we deden en waar we "tuinieren met plezier". De kraam was ingericht met vele soorten groente, kalebassen en de heerlijke geur van appelmoes. Aan de voorkant hingen twee kaarten met foto's van het complex en de vlag hing achter in de kraam.

Kok Jeroen heeft zich bezig gehouden met het maken van een heerlijke proeverij van gekookte rode biet met gebakken Pecorino kaas (zoete biet met een pittige Italiaanse kaas), halve tomaatjes, gebakken ui en natuurlijk appelmoes. Die dag zijn er ruim 300 lepeltjes met een hapje door het langskomende publiek geproefd. Ook konden we vele tuinders begroeten.

Dat betekent ook dat we het best wel druk hadden om iedereen te woord te staan. Het schillen van de appels was een sensatie op zich. Neem een accuboer, zet daarin een platte houtboor, prik daar een appel op en draaien maar. Door een dunschiller langs de appel te laten gaan is deze binnen enkele seconden geschild! Dit trok veel bekijks en waren we zo klaar. Hierna het klokhuis verwijderen met een appelverdeler en hup de pan in. Binnen een half uur hadden verse moes die gelijk in potten werd geschept (en geproefd natuurlijk). In totaal ruim 20kg appels geschild en verwerkt. Uiteindelijk hebben we ook nog veel inschrijfformulieren meegegeven aan mogelijk nieuwe tuinleden.

Onderstaand nog een paar foto's van deze zeer geslaagde dag.

Vlnr: Jeroen, Hans en Piet. Uiterst rechts op de tweede foto is Roy. Helaas Robert jij dit keer niet ☺!

4 De zwaarste biet

De verkoopcommissie organiseert ieder jaar een wedstrijd. Dit jaar gaat het erom wie de zwaarste rode biet of kroot op zijn tuin heeft gekweekt. Ze hebben er al een van meer dan 1000 gram (van Bert vd Steeg). Wie biedt er meer?

U hebt nog tot eind oktober de tijd om uw biet/kroot bij de winkel in te leveren. Succes!

De verkoopcommissie

5 Tuinrooster tot het eind van dit seizoen

Hier het rooster tot het einde van het tuinseizoen.

4 okt.	8A	65	96A	99A			
11 okt.	9A	70A	96B1	16			
18 okt.	9B	70B	97A	89A			
25 okt.	35	72	97B				

Onderstaande leden moeten nog een tuindienst inhalen:

Tuin: 26A – 45A - 45B – 47 – 51A – 115A1

Deze personen moeten zelf contact opnemen om een afspraak te maken met:

m.nistelrooij@planet.nl

6 Walnoten en fruitbomen

Het is weer de tijd van het jaar dat de noten uit de bomen van ons complex vallen! U leest het goed VALLEN!

Helaas zijn er ook dit jaar weer tuinders/personen gezien die met voorwerpen de bomen proberen leeg te halen.

Dit kunnen wij als vereniging niet toestaan omdat er dan een ongewenste gevaarlijke situatie ontstaat.

Ziet u iemand deze regel overtreden, spreek de persoon dan aan, of geef het aan ons door (hetgeen vervelende gevolgen voor die overtreder zal hebben). De noten zijn voor al onze leden!

Daarnaast is de stelregel dat de fruitbomen aangrenzend aan een tuin, eigenlijk bij die tuin hoort. Buren van die tuinder (die geen boom hebben) mogen dan gezamenlijk de boom oogsten en verdelen.

Ook hier is het niet de bedoeling dat anderen de boom leeghalen.

Dank u voor uw medewerking.

7 Twee recepten

Zoals in het redactionele stukje al te lezen was, willen wij graag jullie aandacht voor oude, nieuwe groenten zoals de pastinaak. Deze plant doet het goed in onze tuin en is heel smakelijk. Vandaar dit recept.

Gratin van pastinaak, courgette met Parmezaanse kaas

Ingrediënten

- 4 kleine mooie pastinaken
- 2 stevige kleine courgettes
- 175 gr geraspte Parmezaanse kaas
- 1 tl. Witte peper
- 125 ml volle melk
- 125 ml room
- 2 teentjes knoflook, geperst
- 2 el boter

Bereiden

1. Rasp de pastinaken en courgette met een grove rasp.
2. Meng de geraspte pastinaak, de courgette, de helft van de Parmezaanse kaas en de witte peper door elkaar heen.
3. Meng de melk, room en knoflook en breng op smaak met zout en peper.
4. Vet een ovenschaal van ruim een liter in met boter en verdeel de geraspte groente erover in een dikke laag. Druk de groente licht aan. Schenk het melkroommengsel er gelijkmatig over.

5. Verwarm de oven voor op 200°C. Bestrooi de ovenschaal met de rest van de Parmezaanse kaas en verdeel de boter er in vlokjes over. Bak de gratin in 40 min. goudbruin en gaar.

Let op: courgettes geven veel vocht af. Laat daarom het courgettemengsel eerst in een zeef uitlekken.

Bron: Delicious van kerst 2012 en <http://www.depeweg.nl/recepten/?p=628>

Pompoenjam met rozemarijn en citroen

Onderstaand recept hebben we 'via via' van Kirsten Eckhard gekregen. Deze jam houdt het midden tussen jam en chutney. Je kunt het als jam op een boterham eten, maar het smaakt ook heerlijk bij een stukje (oude, pittige) kaas....

Dit heb je nodig voor ongeveer 2 potjes jam:

- 420 ml appelsap
- 550 gram schoongemaakte pompoen, in blokjes
- 60 ml citroensap
- 10 gram verse rozemarijnnaaldjes, zo fijn mogelijk gesneden + 1 takje rozemarijn extra
- 2 bolletjes stemgember, fijngesneden
- 250 gram geleisuiker speciaal (voor halfzoete jam)

Ook nodig: 2 in soda uitgekookte jampotten met deksel

Doe alle ingrediënten, behalve de geleisuiker, in een ruime rvs-pan en breng aan de kook. Laat het mengsel 30 minuten zachtjes koken.

Voeg de geleisuiker en het extra takje rozemarijn toe, stamp de pompoen met een pureestamper fijn en laat nog 5 minuutjes zachtjes koken.

Vul de potten met de jam tot een halve cm onder de opening, sluit ze, zet ze op de kop en laat afkoelen.

8 Tuinkalender

De dagen worden korter, de temperatuur daalt de tuin en al de planten gaan in winterslaap. Maar voor het zover is kun je nog van alles doen en ook in de winter kun je aan de slag blijven.

Deze periode is een mooie gelegenheid om hekjes, afrasteringen, bebouwingen en bestrating een goed na te lopen en te repareren of te vervangen.

Ook het ompspitten van de tuin is een klus die je nu goed kunt doen. De tuin is nagenoeg leeg, dus ruimte zat. Sommige tuinders leggen daarna over het ongespitte deel antiworteldoek om te voorkomen dat het onkruid weer de kop op steekt. Dat is geen fraai gezicht dus wat de vereniging betreft: liever niet.

Ruim echter je tuin niet helemaal strak op; laat hier en daar wat 'rommel' (bladeren, stenen, lege potjes, dakpannen, enz.) liggen. Dan geef je padden de kans om in je tuin te overwinteren. Hij leeft onder andere van slakken, en daar wil je graag vanaf. Hetzelfde geldt voor egels; ook zij zoeken naar plekken waar ze kunnen overwinteren en zijn heel nuttig voor je tuin. Dus geeft ze een kans.

Oktober	
Bollen planten	Zet ook eens wat krokusbolletje in je grasrand; dat fleurt in het voorjaar de boel letterlijk en figuurlijk op.
Verse kruiden	Je kunt nu nog steeds peterselie zaaien en dan van de winter nog genieten van verse peterselie.
Knoflook	Oktober en november kun je knoflook planten; deze overleven bijna iedere Hollandse winter.
In de pot	Haal pollen bieslook uit de grond en zet deze ze in een pot met potgrond. Hetzelfde kun je doen met munt en citroenmelisse.
Bomen en struiken	Ook is oktober (en november) een heel geschikte maand om (bladverliezende) bomen en struiken te verplaatsen of te planten. Voordeel van oktober is dat de grond nog 'warm' is en de (haar)wortels nog aangemaakt kunnen worden. Maak een ruim plantgat en doe daar een mengsel in van de aarde die je weghaalt en potgrond. Doe er geen compost bij; dat zou er alleen maar voor zorgen dat wortels verder afsterven. Wacht wel met het verplaatsen totdat de bladeren zijn afgevallen.

In de kuil	Veel tuinafval kun je goed composteren, maar zaaddragende (onkruid)planten zorgen vaak volgend jaar weer voor veel overlast. Om dit in te perken kun je het afval in een diepe kuil doen waardoor zaden en eventuele wortel minder kans krijgen weer te gaan groeien en het materiaal afgebroken wordt tot compost waardoor de grond in je tuin rijker wordt.
November	
Knoflook	Oktober en november kun je knoflook planten; deze overleven bijna iedere Hollandse winter.
Bomen en struiken	November is (en ook al oktober) een heel geschikte maand om (bladverliezende) bomen en struiken te verplaatsen of te planten.
Wieden	Onkruid groeit (afhankelijk van de temperatuur) ook deze maand nog door, dus wieden blijft nodig.
December	
Planten beschermen tegen de vorst	Rozen hebben zogenaamde oculatiepunten; deze zijn gevoelig voor vorst, dus bescherm ze met (rozen)aarde en of noppenfolie. Hetzelfde geldt voor artisjokken; deze kun je beschermen met een dikke laag bladeren. Ben je bang dat ze wegwaaien ze er dan omgekeerd een (sinaasappel)krat overheen. Je kunt daar nog meer bladeren in doen als isolatiemateriaal en de bladeren waaien minder snel weg.
Wieden	Onkruid groeit (afhankelijk van de temperatuur) zelfs deze maand nog door, dus wieden indien nodig.

Bronnen:

<http://www.groei.nl>

<http://www.tuinkalender.org/>

9 Compostbakken

De meeste tuinen zijn te groot om de hoeveelheid afval, die je regelmatig in je tuin verzamelt, voor het compostvat. Kies dan voor een compostbak. Of beter: voor compostbakken. Je zal er inderdaad minstens twee nodig hebben. Zo kan je de compost een keer omzetten. Nog beter is een reeks van drie. Twee keer omzetten

levert immers compost op van nog hogere kwaliteit.

Hoe groot maak je de bakken en uit welk materiaal? Om precies te weten hoe groot je de compostbakken moet maken, zou je een vrij goed idee moeten hebben van de hoeveelheid keuken- en vooral tuinafval die je jaarlijks verzamelt. Hou er rekening mee dat dit volume erg slinkt in de loop van het composteringproces. Met drie bakken van 1 x 1 m grondoppervlak kom je al heel ver. Beperk ook de hoogte tot 1 m. Het totale volume van de drie bakken bedraagt dan 3 m³. Grotere bakken zijn niet erg praktisch en het omzetten wordt een zwaar karwei.

Of je je compostbakken vervaardigt uit plastic elementen, uit betonnen platen of uit houten planken heeft weinig of geen invloed op het composteringsproces. Bakken van hout komen het meest voor. Iedere doe-het-zelver kan er gemakkelijk mee overweg. Ze integreren zich goed in de tuin, isoleren prima en vaak volstaat wat restmateriaal of een afgedankte pallet om ze te maken. Het grote minpunt van hout is dat het rot. Al moet dat niet overdreven worden. Een compostbak van stevig hout gaat gemakkelijk vijf jaar mee. Zelfs dan zal je hooguit enkele palen en de onderste planken moeten vervangen. Als je ze met een (milieuvriendelijk) houtbeschermingsmiddel behandelt, houden ze het nog een paar jaartjes extra uit.

Maak de voorkant verwijderbaar. Zo kun je het composterende materiaal gemakkelijk uit de bakken te halen om het om te zetten. Omzetten is essentieel bij het composteren. Gebruik brede planken. Laat smalle spleten. De (houten) planken isoleren de compost tegen afkoelen en uitdrogen. De spleten ertussen waarborgen de toegang van zuurstofrijke lucht in het materiaal. De breedte van die openingen hoeft niet meer dan 1 à 2 cm te bedragen.

Geef je bak een dak. (Half)rijpe compost slurpt gemakkelijk en veel water op. Bescherm daarom de compost in de laatste bak(ken) met een dak. Na de laatste omzetting en beschut tegen neerslag kan daaronder overtollig vocht uit de compost verdampen. Plaats je compostbakken op een luchtige, droge en (half)beschaduwde plek in je tuin. Zet hem op de volle grond, nooit op een verharding. Compost die met zijn voeten in het water staat, zal niet goed werken. Ingraven (zelfs deels) is eveneens uit den boze.

Gun jezelf de nodige werkruimte om te zeven, materiaal aan- en compost af te voeren met de kruitwagen. Verstop je compostbakken niet op een onbereikbare plaats.

Bak 1

Reserveer je eerste bak voor de aanvoer van vers keuken- en tuinafval. Hoe beter de vermenging van groen en bruin materiaal, hoe beter de start van de compostering. Enkele dagen na iedere nieuwe toevoeging, is het volume alweer geslonken. Een optimale vermenging is in de praktijk niet altijd mogelijk. In de zomer heb je immers een overmaat aan gras, in de herfst te veel bladeren.

Onvermijdelijk ontstaat in bak 1 dus een structuur van opeengepakte lagen waarbinnen de leefomstandigheden voor de afbraakorganismen allesbehalve optimaal zijn. Grijp je niet in dan zal het jaren duren vooraleer je hieruit (misschien) compost zal oogsten. Omzetten is de boodschap.

Bak 2

De tweede bak is gereserveerd voor het resultaat van de eerste omzetting. Met de riek trek je de inhoud van de eerste bak goed uiteen. Dat lukt het best als je de voorkant van de bak eerst hebt verwijderd. Krab alles los, vermeng en verlucht én werp het resultaat in de tweede bak. Zelfs als je bij het vullen van de bak aandacht had voor een goede vermenging van verschillend materiaal, zal je merken dat het materiaal heel erg heterogeen is. De buitenkant is vaak uitgedroogd door de wind, of binnenin is misschien door broei een droge kern ontstaan of plaatselijk is het materiaal na een hevige regenbui misschien erg plakkerig geworden. Deze eerste omzetting is daarom het moment bij uitstek om je compost te controleren en om bij te sturen. Voeg structuurmateriaal toe als het te nat is, vernevel er water over in geval dat het te droog is. Heb je het omzetten niet te lang uitgesteld en was de vertering nog niet echt ver gevorderd dan mag je je kort nadien verwachten aan een fikse opstoot van het composteringsproces. Je merkt het aan de opwarming van de compost. Een temperatuurstijging tot 50°C en meer is geen uitzondering. Mogelijks wordt het zo heet in je compost dat je je hand er niet kan in houden. Proficiat, je hebt de afbraakorganismen flink aan het werk gezet! Als je tijdens de eerste omzetting nog extra groen materiaal bijmengt, zal dat de temperatuur alleen maar ten goede komen.

Bak 3

Is omzetten de eerste keer vooral een kwestie van mengen, dan ligt de nadruk bij de omzetting naar de derde bak vooral op het verluchten. Het composteringsproces heeft ondertussen een hele weg afgelegd. Ook het structuurmateriaal is door de afbraakorganismen al aangevreten. De compost heeft zich "gezet" en een extra injectie van zuurstof is wenselijk. Voer de tweede omzetting uit, niet meer dan zes maanden (drie is nog beter) na de eerste en enkele maanden voor je de compost wil gebruiken. Dek de derde bak zeker af. In deze laatste fase wordt je compost best een stuk droger. Het zijn vooral schimmels die voor de afwerking zullen zorgen. In tegenstelling tot de bacteriën uit de beginfase werken de schimmels beter in iets droger materiaal. Ook het afrijpen en de bijhorende nitrificatie - omzetting van ammonium naar nitraat - verloopt er vlotter door. Drogere compost heeft een meer neutrale zuurgraad(pH) en krijgt zijn begeerde kruimelstructuur en typische bosgrondgeur. Droge compost is uiteraard ook lichter en laat zich beter opscheppen, zeven en uitspreiden over de bodem. Omzetten is voor de tuinder-composteerder telkens weer een belangrijk moment.

Bron: Folder - Composter in vaten en bakken (www.vlaco.be)

Met dank aan: Roger van der Maelen (onze lesgever) / Luc Verplaetse

10 Maken van een hugelbed

Een hugelbed is een 'verhoogd' moestuinbed, waarbij organisch materiaal in een kuil begraven wordt, waarna de uitgegraven grond over het tuinafval wordt gegooid. Zo ontstaat een kleine heuvel.

Het organische materiaal vergaat in de loop van maanden tot jaren (afhankelijk van het gebruikte afval).

Voordelen van een hugel

Een hugel maakt het mogelijk, ruw tuinafval te hergebruiken. In veel gevallen worden takken en boomstammen weggegooid. Terwijl het hout een goede toevoeging kan zijn voor de grond van de tuin, wanneer deze composteert en de stoffen, opgeslagen in het hout, beschikbaar worden voor de planten.

Wanneer het hout vergaet wordt humus gevormd. Humus is zeer fijn van structuur en bevat vele kleine openingen. Vergelijkbaar met een spons. Het totale oppervlak van een deel humus is vele malen groter dan dat van een zelfde hoeveelheid zand. Om die reden is humus zo belangrijk in de grond.

Het helpt vocht vast te houden en geeft een goede leefomgeving voor de verschillende micro-organismen in de grond. Daardoor kunnen voedingsstoffen beter op de plek gehouden worden, daar waar de planten ze kunnen gebruiken.

Het helpt dus enorm de grond te verbeteren, wanneer we zo'n grote hoeveelheid organisch materiaal begraven en daarboven de planten laten groeien.

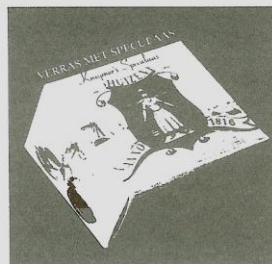

St. Janstraat 47 A Laren(NH)035-5383274

J&A Vd WARDT

Ruime sortering : bloem-, groente- en graszaden, allerlei gebruikelijke planten voor uw groentetuin. Ook paprika- en komkommer-planten, pootaardappelen.
Voorjaarsplanten, zomergoed en vaste planten voor uw bloementuin. Tuinbenodigdheden (o.a. gereedschappen) en tuinmeubelen. Gewasbeschermingsmiddelen en organische meststoffen.
Diverse benodigdheden voor : kippen, vogels, honden en katten.

Bakkerij H. Kruijmer B.V.

Specialiteit in Huizer speculaas en ontbijtkoek

Hellingstraat 14 • Huizen
Tel. 035-5253368

VOS
IJZERHANDEL

MIDDENWEG 21 HUIZEN N.H.
TEL. (035) 525 34 87 - FAX (035) 526 02 96

- IJZERWAREN
- GEREEDSCHAPPEN
- TUINARTIKELEN
- SLEUTELBAR
- ELEKTROTECHNISCH
INSTALLATIEMATERIAAL